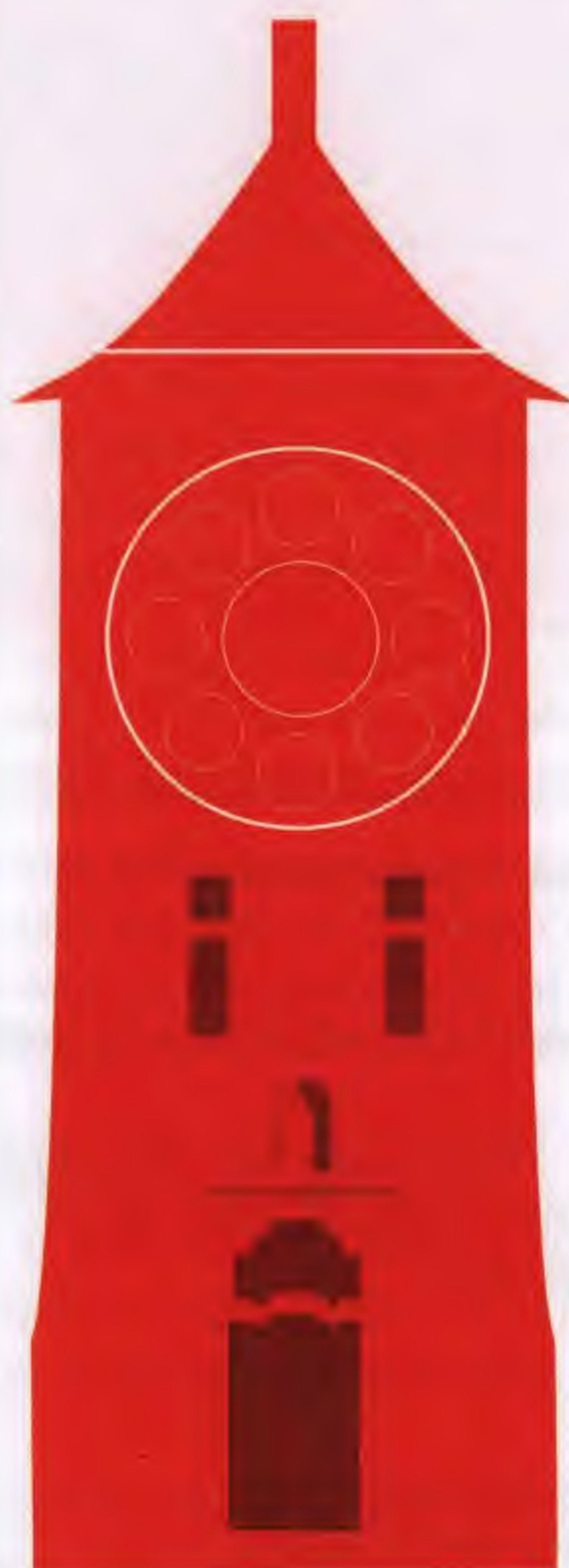
Horizon-TAAL

Jaargang 48 - nummer 281 **september-oktober 2016**

ESPERANTO IN LIER

16-19 sep 2016

info & gratis concert
in Bed Muzet & academie

zaterdag 14u: Jo Haazen aan de beiaard
20u: klassiek concert
Toetsen ontmoeten toetsen

zondag 10u30: aperitief & info 'Esperanto'

meer info: http://bnlk2016.weebly.com/nederlands.html

www.esperanto.be

Met steun[redacted]an de Vla[redacted]mse Gemeenschap

ALGEMENE VERGADERING 24 SEPTEMBER

U wordt uitgenodigd op de Algemene Vergadering van de Vlaamse Esperantobond. Deze heeft plaats op 24 september 2016 te 14 uur. Omdat op deze dag ook de ondertekening plaats heeft van de Samenwerkingsoverkomst met de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, zal deze Vergadering plaatshebben aldaar. Samenkomt STIPT om 13.50 uur op het Conscienceplein, Antwerpen. (want om 14 uur sluiten de deuren onherroepelijk !!!)

Dagorde:
- Goedkeuring verslag vorige AV
- Verkiezing bestuur (kandidaturen bij ivo.vercammen1@telenet.be)
- Aanpassing statuten
- Begroting 2017
- Werkplan 2017
- EHC
- Nieuw Esperantohuis
- Diversen

Ivo Vercammen, voorzitter Vlaamse Esperantobond

Tweemaandelijks tijdschrift, uitgegeven door de Vlaamse Esperantobond v.z.w.
48ste jaargang - september/oktober 2016
Verschijnt de 1ste van elke oneven maand
Overname van artikelen is vrij op voorwaarde dat de bron wordt vermeld en een exemplaar aan de redactie wordt gestuurd

Redactie en administratie: Vlaamse Esperantobond v.z.w. - Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen
tel.: 03 / 234 34 00 - Epost: horizon.taal@esperanto.be
webstek: http://www.esperanto.be/fel/nl

Abonnementen: 25,00 EURO

Rekeningen: t.n.v. Vlaamse Esperantobond, Antwerpen
KBC IBAN BE31 4025 5105 3155, BIC: KREDBEBB
de Post IBAN BE66 0000 2653 3843, BIC: BPOTBEB1

Redactie (tijdelijk):: Ivo Vercammen

Tekstopmaak: Ivo Vercammen

Medewerkers: Marc Cuffez, Ivo Durwael, Paul Peeraerts, Roland Rotsaert, André Ruysschaert, Jean-Pierre Van den Daele, Emiel Van Damme, Kris Panis, Mireille Storms, Ivo Vercammen e.a.

Verantwoordelijke uitgever: Flandra Esperanto-Ligo, Lange Beeldekensstraat 169, B-2000 Antwerpen, Belgio

Leer Esperanto – en 18 andere talen – gratis via Duolingo

Met de komst van het internet is de uitgangspositie van het Esperanto revolutionair veranderd. Esperanto en het internet houden van elkaar.

Voorheen moest het Esperanto eigenlijk altijd de concurrentie aangaan met de nationale taal van een land of met die van de op dat ogenblik dominante buitenlandse cultuur. Het nut om Esperanto te leren was redelijk miniem als je niet ook een flink aantal mensen in je directe omgeving wist te overtuigen om hetzelfde te doen. Dit is echter radicaal veranderd sinds de opkomst van het internet.

Iemand die tegenwoordig Esperanto leert, heeft toegang tot een zee aan mogelijkheden om de taal online te leren. Ook is het nu niet langer nodig dat "de buurman en buurvrouw" de taal ook leren, want met dank aan o.a. Twitter, Skype, Facebook, enz. kun je direct met andere Esperantosprekers van over de hele wereld in contact komen. Zo is er onder meer een Facebookgroep met meer dan 20.000 Esperantosprekers van over de hele wereld waar 24 uur per dag op gesproken en gediscussieerd wordt.

En als je dan vervolgens naast het contact via het internet in het echte leven Esperantosprekers wilt ontmoeten, is er onder meer het wereldwijde reisnetwerk Pasporta Servo en kun je in bijna elke uithoek van de wereld Esperantobijeenkomsten bijwonen (zie http://eventoj.hu/2016.htm).

Hoe zinvol of zinloos het is voor een individu om Esperanto te leren, is hiermee eigenlijk helemaal losgekoppeld geraakt van wat het collectief om hem of haar heen doet. En dat is een enorme vooruitgang voor iemand die interesse heeft om mensen van over de hele wereld te ontmoeten en met hen te praten in deze gemakkelijk te leren en nationaliteit overstijgende taal.

Of Esperanto ooit de collectieve wereldtaal zal worden, is onduidelijk, maar voor iemand die een oprechte interesse heeft in andere mensen, landen en culturen en daarnaast avontuurlijk is ingesteld en van reizen houdt, is dat ook helemaal niet meer nodig. Esperanto heeft zich voor die groep mensen met dank aan het internet ontwikkeld tot een wereldwijd gereedschap dat al volop gebruikt wordt. Door het internet ontstaan er elke dag meer contacten tussen wereldburgers in het Esperanto.

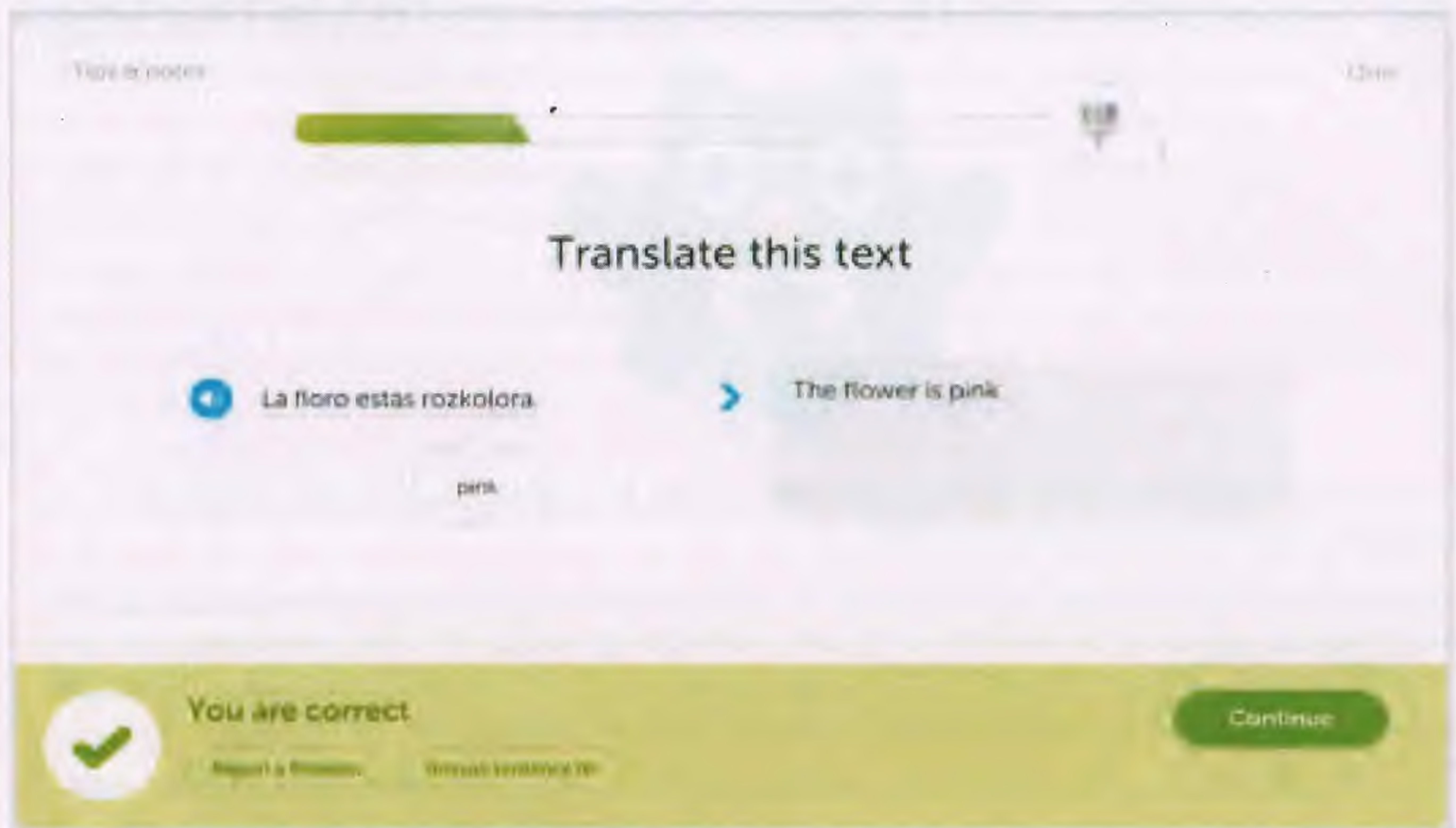
Esperanto gratis online leren: Duolingo

Dankzij het internet maakt het Esperanto dus al een geruime tijd een grote groei door. Verschillende onlinecursussen kenden een redelijk succes. Met de komst van de cursus Duolingo Esperanto voor Engelstaligen gaat het echter helemaal de goede kant op met Esperanto. Op dit ogenblik zijn er maar liefst 485.000 mensen over de wereld Esperanto aan het leren via Duolingo!

Hoe werkt Duolingo?

Duolingo kun je zien als een soort computerspelletje waarmee je je taalvaardigheid ontwikkelt. Je begint met de eerste les, waarbij er slechts een paar woorden worden gegeven. Er zijn verschillende oefeningen die je door moet gaan om een les te voltooien. Tussendoor kun je je vorderingen testen.

Je krijgt daarbij vier hartjes en telkens als je een fout maakt, verdwijnt er eentje. Ben je al je hartjes kwijt voordat je bij het einde bent? Dan moet je opnieuw beginnen. Voor de app heb je trouwens wel een internetverbinding nodig.

Soorten oefeningen

Er zijn verschillende soorten oefeningen in Duolingo. Bij een nieuw woord krijg je meestal drie foto's met woorden. Het is dan de bedoeling om de juiste vertaling aan te klikken. Ook heb je oefeningen waarbij je de zin (of het woord) moet vertalen naar het Engels, of van het Engels naar de taal die je leert. Soms krijg je enkel een zin te horen en moet je hem vervolgens in de taal typen. Ook kun je meerkeuzevragen krijgen, waarbij je de juiste vertaling moet geven.

Omdat er zoveel verschillende oefeningen zijn, leer je alle aspecten van een taal en gaat het dus niet alleen om het schrijven, maar ook om het luisteren en het spreken.

Leren op maat

Duolingo-lessen passen zich aan je leerstijl aan. Oefeningen zijn gemaakt zodat je snel woorden kunt leren en oefenen.

Je krijgt direct je cijfer

Interactieve oefeningen geven direct feedback om je vaardigheden in het Esperanto ter plaatse te verbeteren.

Blijf gemotiveerd dankzij punten

Verdien virtuele munten, ontgrendel nieuwe niveaus en bekijk je vaardigheidsscore terwijl je nieuwe woorden, zinnen en grammatica leert.

Herinnering

Je kunt Duolingo zo instellen dat je een herinnering krijgt als je een bepaalde tijd geen tijd hebt genomen om de taal te leren. Bijvoorbeeld elke dag, of om de dag. Je krijgt dan een mailtje of een notificatie via je smartphone of tablet.

Fora

Bij elke oefening heb je de mogelijkheid om vragen te stellen in een forum. Andere gebruikers kunnen je dan helpen met je probleem. Ook kun je altijd lezen welke discussies al eerder plaatsvonden. Wellicht is er al een antwoord gegeven op jouw probleem.

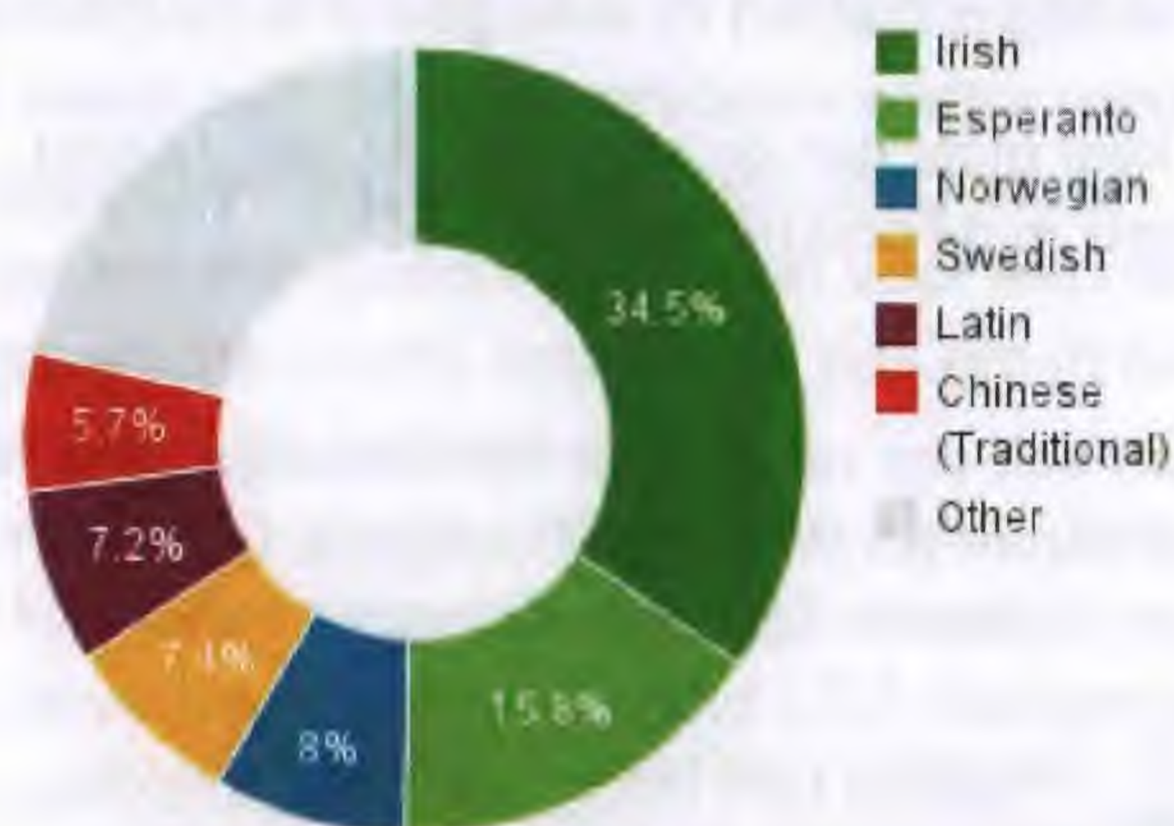
Werkt Duolingo?

Ja ☺. Onderzoek heeft aangetoond dat 34 uur Duolingo gelijk zijn aan 1 universitair semester van een taalcursus. Omdat je spelenderwijs bezig bent met het leren van een nieuwe taal, blijven woorden al snel hangen. Je wilt immers toch vooruitgang maken en niet constant "game over" raken bij eenzelfde oefening.

Of je nu een beginner bent die de basis wilt leren of dat je je lees-, schrijf- en spreekvaardigheid wilt inoefenen, Duolingo is wetenschappelijk bewezen effectief.

De Esperantoversie van Duolingo

krispykracker's poll: most voted languages

Chuck Smith had al in 2012 aan Luis von Ahn, een van de oprichters van Duolingo, voorgesteld om hem te helpen met het toevoegen van het Esperanto. Duolingo houdt regelmatig een enquête om na te gaan welke taal men zou toevoegen. In november 2014 is een team onder leiding van Ruth Kevess-Cohen gestart met het uitwerken van Duolingo Esperanto voor Engelstaligen. Het was een hele opdracht om deze cursus samen te stellen. Het team bestaat ondertussen al uit dertien personen!

Een paar teamleden: Sean Munderloh, Anna Löwenstein, Yves Nevelsteen, Chuck Smith, Mallely Martínez en Francis Soghomonian.

Met de Duolingo-cursus leer je ongeveer 2.000 kernwoorden. Omdat voor elk woord in de cursus drie zinnen zijn aangemaakt, gaat het dus in totaal om zo'n 6.000 zinnen. Veel van deze zinnen worden in de cursus ook uitgesproken. Omdat de uitspraak door een computer voor de Esperantocursus van onvoldoende kwaliteit was, heeft men Francis Soghomonian gevraagd om de zinnen in te spreken. De uitspraak is bijzonder goed.

Na een tijdje is er een samenwerking ontstaan tussen het Duolingo-team en Anna Löwenstein van de Akademio de Esperanto. Omdat er zoveel feedback is gekomen – zowel via Anna als van gebruikers van de website – zal in het najaar een volledig nieuwe versie worden gelanceerd.

Duolingo is in Engelstalige landen sinds 2014 de populairste manier om online een taal te leren. Heel veel nieuwe mensen leren Esperanto kennen via Duolingo, omdat het "gewoon" een van de vele talen is die je via de website (en de app) kunt leren. Sommigen maken er een sport van om de ene taal na de andere uit te proberen. Omdat het Esperanto zo makkelijk is, en omdat men op het forum zo actief is, blijft het bij velen niet bij uitproberen. Elke dag starten zo'n duizend mensen de cursus, terwijl er dertig ze helemaal afwerken. Gemiddeld ben je daar toch twee à drie maanden mee zoet, het is een heel engagement. Bijzonder tof voor Nederlandstaligen: je frist je kennis van het Engels op, terwijl je een nieuwe taal leert.

Iemand die de hele "vaardigheidsboom" heeft afgewerkt, kent meer dan de basis van de taal. Je bent klaar om naar een bijeenkomst te gaan en je opgedane kennis in de praktijk te brengen!

De toekomst

Na de cursus Esperanto voor Engelstaligen volgt binnenkort ook een versie voor Spaanstaligen. Het is de bedoeling om vervolgens cursussen Esperanto te maken vanuit het Russisch, Portugees, Duits, Frans, enz. Er zullen dus heel veel jonge Esperantosprekers bij komen de komende jaren.

De eerste resultaten zijn al voelbaar op "het terrein". In Amerika werd op 20 augustus bijvoorbeeld voor het eerst op twintig plaatsen tegelijk een regionale Esperantobijeenkomst gehouden: Paralela Universo.

Via moderne communicatiemiddelen als Skype en Telegram kwamen deelnemers met elkaar in contact, zodat het tegelijkertijd toch ook een nationaal evenement werd. Internationaal zelfs, want ook in Canada, Mexico en Cuba deed men mee. Het is een bijzonder boeiende en hoopgevende evolutie.

Op www.duolingo.com kun je de verschillende Duolingo-cursussen ontdekken. Uitleg in het Nederlands over de cursus Esperanto voor Engelstaligen kun je vinden op https://nl-nl.duolingo.com/course/eo/en/Leer-Esperanto-online

Bronnen:

http://achterdesamenleving.nl/esperanto-internet-houden-van-elkaar/
http://achterdesamenleving.nl/379-000-leren-op-moment-esperanto-duolingvo/
http://educatie-en-school.infonu.nl/taal/118384-gratis-een-taal-leren-met-duolingo.html
https://nl-nl.duolingo.com/course/eo/en/Leer-Esperanto-online

Het 101e "Universala Kongreso de Esperanto" in Nitra, Slowakije van 23 tot 30 juli 2016

Dit Esperantocongres was reeds het elfde wereldcongres waaraan ik heb deelgenomen.
De vrienden die mij kennen weten dat ik graag het deelnemen aan een Esperantocongres combineer met een fietsvakantie.
Vandaar mijn beslissing om vanaf de startplaats van ons bezoek aan de familie in het zuiden van Polen een route uit te stippelen tot in de stad van het congres in Slowakije.
Mijn eerste voorbereiding was het zoeken van adressen via het netwerk van gastgezinnen Pasporta Servo in het westen van Slowakije. (https://pasportaservo.org/)
Ik vond reeds snel adressen in Považská Bystrica en in Partizánske, twee goed gelegen plaatsen op rechte lijn naar Nitra.
Dus stuurde ik een maand op voorhand een berichtje met mijn reisplannen naar beide adressen en ik kreeg snel in perfect Esperanto een vriendelijk antwoord.
Wat bleek nu? De drie personen waren reeds betrokken bij het organiseren van het congres in de dagen voorafgaand aan het congres.
Dit gaf me een goed voorgevoel voor een degelijk voorbereid congres.
Ze gaven me voorts ook goede tips om in hun buurt enkele overnachtingsplaatsen te vinden.
Zo gezegd, zo gedaan.
Het werd een mooie reis door een land met veel bergen en rivieren, wel een stevige tocht van 300 kilometer gespreid over drie dagen.
Via de wereld-Esperantobond UEA hadden we onze deelname aan het congres vastgelegd en ook gekozen voor een hotel met ontbijt.
Mijn echtgenote Ella reisde verder met de auto en haar fiets in de koffer naar het hotel, waar ik reeds de sleutel van onze kamer in ontvangst had genomen.
Ons hotel was gelegen aan de voet van de berg Zobor ten noorden van Nitra en de ligging dicht bij de rivier Nitra was perfect voor een mooie dagelijkse fietstocht van 2,5 kilometer naar het congresgebouw of naar andere interessante monumenten.
De centrale hal van het congresgebouw was een schotelvormig gebouw, een zeer aangename ontmoetingsplaats in het park van de landbouwuniversiteit.
De eerste dag van het congres was er onmiddellijk een grote toeloop van mensen voor de Movada Foiro, een grote marktplaats in de openlucht gevuld met talrijke informatiestandjes van de verenigingen die zich voorstelden. Een ideale plaats om te weten te komen wat er leeft in de Esperantobeweging en om vrienden weer te zien en reeds afspraken te maken voor belangrijke gebeurtenissen tijdens de congresweek.

Wat gebeurt er tijdens zo'n congres?

Traditioneel begint de tweede dag met de grote plechtige opening van het congres, voor de gelegenheid in de sporthal van Nitra.
De voorzitter en de verschillende bestuursleden spreken het publiek toe, uiteraard in het Esperanto, voor iedereen verstaanbaar.
Zelfs de speciale gasten zoals de Europese commissaris en de burgemeester van Nitra spraken de aanwezigen toe in het Esperanto, wat door het publiek zeer gewaardeerd werd.
Dan volgde de groet van de afgevaardigden uit de verschillende landen: een indrukwekkende rij van deelnemers uit 59 landen !

In de namiddag gingen we een kijkje nemen in de cursus Slowaaks voor beginners en deden actief mee aan een inleiding voor een kettingdans op muziek en tekst van een ballade in het Esperanto.
's Avonds was er op een groot podium op het theaterplein een voorstelling van een Slowaakse dans- en muziekgroep.
De burgemeester nodigde inwoners en bezoekers uit de hele wereld uit en zijn woorden werden vertaald voor het publiek.
Een indrukwekkend spektakel van dans, muziek en koorzang volgde.

Maandag ("kleriga lundo" of educatieve maandag) koos ik de voorstelling over DUOLINGO door de Amerikaan Chuck Smith, de populaire taalcursus die door reeds ongeveer 500.000 mensen gevolgd wordt om Esperanto te leren.
De volgende voorstelling van het project "Ekparolu" vond ik ook bijzonder interessant. Via het internetkanaal Skype kunnen leerlingen gekoppeld worden aan leraars om op een zeer efficiënte manier ervaring in het spreken van Esperanto op te doen.
Men hoeft geen leraarsdiploma te hebben om iemand bij de spreekoefeningen te begeleiden.
Katalin Kováts en haar man Sylvain Lelarge toonden op zeer bevattelijke manier de bedoeling van dit verfrissende nieuwe project van Edukado.net.

Dinsdag beslisten we om overdag de stad te verkennen en reserveerden we de avond om samen met vrienden twee theatervoorstellingen bij te wonen in het stadstheater.

Woensdag is de dag van de excursies en we kozen die dag om met een goede vriend met de auto naar de hoofdstad Bratislava te rijden en als toeristen de mooie binnenstad te ontdekken: zeker de moeite waard.
Behalve de groepsbezoeken aan Bratislava waren er nog velen die op eigen houtje de stad bezochten.
Tegen het einde van ons bezoek kozen we een rustplaatsje op een terras en binnen enkele momenten zagen we vrienden verschijnen en groeide ons groepje van drie naar vijf, zes, zeven…

Donderdag waren er weer veel werkgroepen en interessante voordrachten.
Tijdens de dag maakten we nog een fietstocht naar de Calvarieberg, vanwaar we een zeer mooi uitzicht over de stad hadden, en 's avonds kozen we de theatervoorstelling "Het krediet" van twee schitterende acteurs, de Pool Georgo Handzlik en de Serviër Sasha Pilipovic.
Deze komedie werd door velen zeer gesmaakt.

Vrijdag was er in de voormiddag het concert van de Hongaarse jonge broers van de familie Slezak, die vorig jaar de eerste prijs wonnen met hun optreden.
In de namiddag koos ik voor een wetenschappelijke voordracht over de gravitatiegolven van een Israëlische astronoom die de recente ontdekkingen met verstaanbare taal en figuren weergaf. Tegelijkertijd heeft Ella een optreden van de legendarische Esperantozanger Kimo bijgewoond.
Zo komen ontspanning en wetenschap dicht bij elkaar in een heel internationaal gezelschap!

De vrijdagavond werd in gang gezet door een groepje straatdansers die met trommels en muziek de hele groep van congressisten begeleidden naar het theaterplein, waar op het grote podium de kunstavond gestart werd door een dansgroep met initiatie van de Slowaakse tango. Daarna werd het record gevestigd om het grootste aantal dansparen de Slowaakse tango samen te laten dansen.
Het weer was die avond uitstekend om tot in de late uurtjes te dansen en te genieten van het concert met verschillende optredens.

Het programma was zo uitgebreid dat we slechts een deel hebben kunnen kiezen, maar onze keuze gaf ons een grote voldoening, en daarbij de prachtige week te kunnen delen met veel vrienden was zeer aangenaam.
Hierbij wil ik de organisatoren van dit wereldcongres feliciteren voor hun zeer goede voorbereiding en de goede mix van programma's.
Bovendien was dit congres in Nitra zeer goed ondersteund vanuit het bestuur van de stad en we merkten ook in enkele restaurants dat de uitbaters ons hartelijk verwelkomden.
We merkten dat vooral in het restaurant Svetluška, dat het volledige menu in het Esperanto had vertaald.

Er waren ook veel spontane activiteiten zoals een dagelijks gefilmd rapport door een paar uit Zwitserland en Cuba : zij maakten hun dagelijks verslagje, dat ook snel op het internet gepost werd zodat vrienden dit van thuis uit konden meevolgen.
De tweede dag werden ook wij geïnterviewd.
Bekijk de reeks filmpjes op YouTube via SvisRaporto UK Nitra (https://www.youtube.com/ en zoek op: SvisRaporto Nitra)

Eddy Van den Bosch

ESPERANTO OP CULTUURMARKT VLAANDEREN

Karaj geamikoj,

mi volas danki al ĉiuj kiuj dum la 28-an de aŭgusto kunlaboris en Cultuurmarkt kaj en la somera tago en la Esperantodomo en Frankrijklei. La vetero estis tre bela por deĵori en Steenplein kaj venis multe da homoj al nia informbudo en blanka tendo.
Ni kolektis kelkajn adresojn de la interesitoj kaj disdonis faldfoliojn pri Esperanto kaj pri la informtagoj dum la Beneluksa kongreso. Nicky kaj Ivo preparis por ni belajn informfoliojn.
Venis multaj infanetoj al nia budo pro nia partopreno en "Vliegroute" kaj ili povis fari koloran desegnaĵon aŭ respondi al tasko per la didaktika tabulo. Ankaŭ estis iom da informado pri Verdaj Skoltoj dum la Cultuurmarkt.
Samtempe okazis la somera festo en la kunvenejo de La Verda Stelo kie Ella akceptis vizitantojn kaj regalis per patkuko kun kafo aŭ teo.
Estis bona informado kaj ni volonte venontjare refaros tion ĉar informado estas grava por nia movado.
mi faris iom da fotoj dum la tago: videblaj per la ligilo:
http://www.ipernity.com/doc/biciklanto/album/918556

Amike salutas,
Eddy

Jen ĉarma poemeto de la ĉina poeto **ZEE Saint Jules** (1902-1986). Kunlaborinto de 'Literatura mondo' kaj de diversaj ĉinaj gazetoj. Poemoj en **'Naŭ poetoj'** (1938). Eldonis multe da tradukitaj poemoj ĝis 1980.

ONDOJ

Nuberoj velas, kaj marfluo ŝvelas.
Ĉio jubilas sub ĉiel' senbride.
Ondoj petolas kiel junaj fokoj.
Jen, ili dispeciĝas elĉerpite
Sur embuskantaj nigraj rokoj.

Sed facilmove levas sin denove
Kun ŝaŭma vest', el ĉielblu'.
(Ho, ravas la sovaĝa kant' de l' mevoj!
Ili ĝojkrie vagas ĉiam plu
Samkiel miaj etaj revoj).

Golven

Wolkbrokjes zeilen, en zeevloed zwelt aan.
Alles jubelt onder de hemel, ongebreideld.
Golven dartelen als jonge zeehonden.
Kijk, ze vallen uiteen, uitgeput,
Op belagende zwarte rotsen.

Doch lenig verheffen ze zich opnieuw
Met schuimend vest, uit 't hemelsblauw.
(Ho, verrukkelijk is de meeuwenzang!
Zij, met vreugdekreten, zwerven steeds voort
Evenals mijn kleine droompjes).

PRI LA POEMO

La titolo: Ondoj

Jen certe ege sugesta° vorto ! Kial? *suggererend*
La vorto 'ondo' povas efektive° *inderdaad*
rilati° al multaj aferoj, *betrekking hebben op*
i.a°. al ...akvo moviĝanta aŭ al... *interalie (ndl. o.a.)*
dunoj aŭ tritikaj kulmoj° *duinen ,tarwehalmen*
aŭ al elektraj aparatoj aŭ eĉ hararo.

Verso 1. Nuberoj velas, kaj marfluo ŝvelas.

Nuberoj estas eroj de nuboj
(ero = plej malgranda parto de tuto)
alivorte ?
pecetoj° de nuboj. *stukjes*
La radiko **nu**- troviĝas en la franca...
nuage, **nuée**.
Kiel estiĝas° nuberoj? *ontstaan*
Pro la influo de ventoj kaj de la temperaturo de la aero kaj de la akvo.
Tiuj nuboj **diseriĝas**° = ? *uiteenvallen*
Ili iĝas dividitaj en **erojn** (partetojn)

Tiuj nuberoj **velas.**
Kp. france: *la voile*
Ili impresas kiel veloj. Ili estas ĉi tie komparataj kun kiaj ŝipoj?
...kun **velŝipoj**°. *zeilschepen*
Kial tiu komparo en la poemo?
Ambaŭ moviĝas pro aŭ danke al la vento.
Kiuj ŝipoj uzas nun velojn?
ŝipoj por sporto.
Kiam oni **hisas**° (etendas°) la velojn? *hijsen; strekken*
Kiam la vento estas favora°. *gunstig*

Jen bela priskribo de la maro. Kvankam temas pri tute normalaj aferoj. Tamen, kiucele° *met welk doel* ili estas menciitaj?
Por bone prezenti la kadron de la okazontaĵoj°. *komende gebeurtenissen*
Notindas en la verso tamen io speciala koncerne rimojn:
la du duonoj° rimiĝas inter si ! *helften*
Jen 'interna' rimo° *binnenrijm*

Verso 2. Ĉio jubilas sub ĉiel' senbride.

La vorto '**jubili**' estas ege esprimiva. Oni kvazaŭ aŭdas la ĝojkriadon.
Kaj ĉiu konas ĉe ni la anglan krion'youpee' !

Senbride

Notindas la simileco de la vortradiko:
nederlande: ongebreideld (teugelloos)
france: débridé
Kia ni imagu tian ĉielon?
Verŝajne sunplena?
Nuboj ĝenerale ne stimulas al jubilado, sed nuberoj velas for kaj lasas la sunon brili.

Jen denove verso interesa pro sia **muzika impreso.**
La akcentitaj° silaboj **ĉi** kaj *beklemtoond*
bri/bi bele **skandas**° la verson. *scanderen*
Kion oni povas/devas **bridi**? *beteugelen*
koleron, ambicion, fantazion, havemon° *hebzucht*
Meti bridon al kriado, optimismo, deziroj...

Verso 3. Ondoj petolas kiel junaj fokoj.

kp. france pétillant (bruisend)
Ondoj **petolas**° uzante sian troon... *dartelen, stoeien*

da energio, da vivĝojo.

Z: Petolado sen mezuro ne ...
kondukas al plezuro.
Mateloos spelen geeft geen vreugde.

Verso 4. Jen, ili dispeciĝas elĉerpite
Analizo de la vorto **dispeciĝas**:
=laŭlitere°: en dis ajn pecojn iĝi
letterlijk: in verspreide stukken komen
Kian mov(iĝ)on sugestas tiu verbo?
movon el iu centro kaj en ĉiujn direktojn.
Pro kio, kial la ondoj dispeciĝas?
Ĉar ili falas sur la rokojn el la sekva verso.
Kial la ondoj estus **elĉerpitaj**?
Eble ĉar ili jam falis de tre fore, kvazaŭ ili faris longegan vojaĝon?
Kial '**elĉerpite**' en la adverba formo ?
eble 'estante post elĉerpiĝo'?
Kio fakte estas **ĉerpi**? ĝ *putten, scheppen*
kp. iu kun **neelĉerpebla°** pacienco *onuitputtelijk*
Kiam via/ies (poŝ)mono plej rapide **elĉerpiĝas**?
Kio alia povas ekzemple elĉerpiĝi?
Ies espero, ies pacienco, ies amo, ies entuziasmo...
Kio povas esti neelĉerpebla fonto° de *bron*
kono° (vortaro) *kennis*
de ĝojo (iu kanto),
de zorgo (monujo)...

Verso 5. Sur embuskantaj nigraj rokoj,
Kiel rokoj povus **embuski° iun**? *belagen*
Ne rekte° sed, pro la fakto, ke ili *rechtstreeks* povas kaŝi iun aŭ ian danĝeran, ili kvazaŭ embuskas.
Embusko° *hinderlaag*
kp. franclingve: une embûche; angle: ambush
Embusko estas manovro, per kiu atakonto kaŝas sin, por ...
surprizi kaj facile **kapti** ĉasaĵon° *buit*
aŭ **venki°** ... malamikon. *overwinnen*

nigraj rokoj
El kia ŝtono tiaj eble estus konsistas?
El ia ajn, sed ĉiakaze malseka°, sombra. *nat*

Verso 6. Sed facilmove levas sin denove
facilmove = kun aŭ per facila movo (adverbo).
facilmove/denove: notindas jen alia interna rimo.
Kio **levas** sin?
La ondoj el verso 3.

Denove notindas la akcentado de la verso, kiu respegulas°... *weerspiegelen*
la movon de la priparolata ... ondo.
Por bone sugesti la movon de ondoj oni nepre legu la verson laŭte kaj flue°. *vlot*

Verso 7. Kun ŝaŭma vest', el ĉielblu'.
Kiu surhavas tiun **ŝaŭman** veston?
La ondoj el verso .... 3.
Kion sugestas la notinda uzo de la vorto **vesto**?
Ke la ondoj portas nun veston, ili ne plu aspektas kiel antaŭ la okazintaĵo.
Kiam la ondoj estas kovritaj de blanka ŝaŭmo?
Kiam la vento iĝas pli forta.

Verso 8. (Ho, ravas la sovaĝa kant'
de l' mevoj!
Kial tiuj krampoj?
La leganto komprenu, ke finiĝis la okulfrapa° sceno, en kiu la aŭtoro *opvallend* kvazaŭ flugis for kun la mevoj, kaj ke la atento nun ne plu koncentriĝas sur la ondojn.
La rakonto nun temas pri la mevoj. Ĉu la kanto de mevoj estas sovaĝa?
Eble anstataŭ 'kanto' oni pli ĝuste diru ... 'krio' aŭ 'kriado'?
Tamen ĉi lasta ravas° la poeton tiom, *bekoort* ke li ne hezitas paroli pri kanto. La klarigo aperas en la sekvanta verso.

Verso 9. Ili ĝojkrie vagas ĉiam plu
Do temas ĉi tie pri kiaj **krioj**?
pri ĝojkrioj.
La plonĝado al la golfoj kaj la vagado ekscitis° ilian ĝojon. *opwekken*
Kiel la poeto distingas ĝojkriojn de aliaj?
Eble li estas tiurilate spertulo° aŭ *een ervaren*
lia imago° atribuas° *verbeelding; toeschrijven* kriadon al ĝojo?
Kion sugestas la vorto **vagi**?
Iri de unua loko al alia sen difinita celo°. *doel*
iri sen celo, sencele.
Verso 10. Samkiel miaj etaj revoj).
Kial la vorto **samkiel** anstataŭ la simpla **kiel**?
Por pli klare substreki° la ... *onderstrepen*

similecon°. *gelijkenis*

Kial **etaj** anstataŭ 'malgrandaj'?

La vorto sonas pli ĝentile, pli dorlote°. Ĝi havas grandan psikologian sugestopovon°. *vertroetelend* *suggestieve kracht*

Krome, la vorto'malgrandaj' estus preskaŭ terure° materialista por io tiom intima kiom ... etaj revoj. *verschrikkelijk*

La vorto 'etaj' povas krome° esprimi ĉi tie kiun alian senton? *bovendien*

modestecon (veran aŭ ŝajnan !).

Konkludo

Jen unuavide ĉarma poemo pri marbordaj okazaĵoj. Relegante ĝin pli atente oni povas malkovri multajn ege interesajn trajtojn°. *kenmerken*

Unue **la regula ritmo** de la rimiĝantaj versoj, kiu tre subtile kreas ĉe atenta legado la bone konatan maran atmosferon. Ankaŭ la **akcentado** de la versoj eĥas° regule la **ondadon**° de la mar-akvo. *weergalmt* *deining*

Ĉu la **rimoj**, en teksto pri la mar-ondoj, ludas ian rolon?

Ili siavice° bone sugestas la similecon de ĉiuj tiuj senfine revenantaj ondoj. *op hun beurt*

PLIE PRI IUJ UZITAJ VORTOJ

<u>Ondoj</u> (titolo)

Kio i.a. translokiĝas° per ondoj? *zich verplaatsen*

la sono, la lumo.

ond(ad)i

Sub la blovo de la vento la akvo ondas.

ondumi° la tolon°: prilabori la tolon por ke ĝi prezentu regulan aron° da ondoj. *onduleren; linnen* *groep*

Kiel obteni° belan **ondumadon** de la haroj? *verkrijgen*

Klarigenda: **disondo**° = ? *kielzog*

Sulko°, kiun ŝipo lasas malantaŭ si. *rimpel*

'dis': la ondoj disiĝas.

<u>Nuberoj</u> (verso 1)

Ero = elementa peceto° de io. *stukje*

Kie /kiam oni riskas ricevi en la okulon jenajn°: *(Sugestoj sekvas sube)* *de volgende*

1) **sableron** *(zandkorrel)* 2) **fajreron** *(vonk)*
3) **moneron** *(geldstuk)* 4) **neĝeron** *(sneeuwvlok)*
5) **polveron** *(stofje)* 6) **pluveron** *(regendruppel)*

Jen iuj sugestoj:

a) en neĝoŝtormo (4)
b) senpolvigante° meblojn (5) *afstoffen*
c) sur la plaĝo° (1), en dezerto (1) *strand*
ĉ) ekstere dum pluvo (6)
d) forviŝante polvon (5)
e) apud fajro (2)
f) dum ŝtormo
g) ĉe ventblovado° *het blazen van de wind*

<u>Velas</u> (verso 1)

Esprimo: **Veladi kontraŭ la vento.** = ?

agi en/sub malbonaj kondiĉoj.

Proprasence aŭ figurasence?

Kial 'veladi' anstataŭ 'veli'?

La sufikso -ad substrekas° la longecon, do eble ankaŭ la malfacilecon de la ago°. *onderstreept* *handeling (cf. <u>act</u>ie)*

Kp. senfina telefon<u>ado</u>, kant<u>ado</u>, babil<u>ado</u>...

<u>Malfluo</u> (verso 1)

La **fluo** de la tempo, de la memoroj, de la sango en niaj vejnoj, angioj...

Kiaj regionoj ĝenerale altiras plej grandajn **fluojn** da turistoj?

Kiel parolas iu, kiu parolas **flue**?

facile, senhezite. *druppelsgewijs*

Kio estas la malo de 'paroli flue '?

balbuti°, *hakkelen, stotteren*

paroli heziteme°. *aarzelend*

La odoro de violoj **fluas** en la aero.

Kia akvo estas pli pura: **fluanta** akvo aŭ ... stagnanta?

Kio preferindas: naĝi **laŭflue** aŭ **kontraŭflue**?

Ĉio dependas de la celo°! *doel*

Ĉiu fluo restu en sia **fluejo**° = ? *bedding*

Ĉiu restu ĉe siaj propraj aferoj.

Ĉion **superfluan** formetu! *overbodig*

Jen lernindaĵoj de Z. pri 'fluo':

Feliĉo venas gute°, *druppelsgewijs*
malfeliĉo venas flue.

Het geluk komt druppelsgewijs, het ongeluk komt als een vloed.

(gute = per gutoj)

Mono fluas al riĉulo, batoj al malriĉulo.

Ĉu esprimiĝas per tiu opinio pesimismo aŭ realismo?

Espereble fariĝos iam kunfluiĝo de la homoj en unu ĉiuhoman popolon.

Het is te hopen dat ooit het samenvloeien van de mensen zal groeien tot één volk van alle mensen.

Kio povas esti **ĉiuhoma popolo**?

Tio estus popolo el ĉiaj intermiksitaj homoj.

Mevoj (verso 8)
= Mara birdo kun longaj flugiloj kaj knara° krio. *knarsend*

Aliaj bone konataj birdoj estas ekzemple: la paruo *(mees)*, la merlo *(merel)*, la kolombo *(duif)*, la pigo *(ekster)*, la pasero *(mus)*.

La hirundo° kaj la cikonio° estas *zwaluw; ooievaar* **migrobirdoj°**. Antaŭ la vintro ili *trekvogel* kolektiĝas° por ekflugi al varmaj *verzamelen* landoj.

Kiel ni povas rekoni cikonion?
Ĝi havas longajn krurojn, longegan kolon°, longan bekon° kaj blankajn *nek; snavel* plumojn.

En okcidenta Eŭropo oni kredigis al la infanoj, ke la cikonio alportas novnaskitojn.

Zamenhofaĵoj pri birdoj:

Tio estas ankoraŭ birdo sur la tegmento°. *dak*
= neefektivigita° revo. *nog niet gerealiseerd*

Kia la birdo, tia la kaĝo. Signifo?
Laŭ la aspekto aŭ valoro de la kaĝo/domo oni povas taksi la loĝanton/posedanton.

Tio estas ankoraŭ pasero en la aero.
Z. referas al pasero parolante pri io projektita sed ankoraŭ ne efektivigita:

Fordoni anseron°, por ricevi paseron. = ? *eend*
fari stultan interŝanĝon

Celante anseron, li trafis aeron. = ?
Mikkend op een eend trof hij lucht.

Kiam direbla?
Li ne sukcesis, li fiaskis.

Kun kia aludo°? *insinuatie*
Jen mokema° rimarko, la parolanto *spottend* parolas malŝate.

Birdoj inspiras al multaj sentencoj. Ekzemple:

Birdon eblas rekoni pro ĝiaj plumoj.
Men kent de vogel aan zijn veren.

Ĉiu birdeto kantas laŭ sia beko.
Ieder vogeltje zingt zoals het gebekt is.
= Ĉiu homo estas unika.

Li estas birdon por la kato.
Hij is een vogel voor de kat.
= Li ne plu povas saniĝi.

Pasero kaptita estas pli bona ol aglo° *arend* kaptota°. *zal gevangen worden*
Beter één vogel in de hand dan tien in de lucht.
= Preferindas havi ion malgrandan ol revi pri multo sen sukceso.

Unu hirundo printempon ne alportas.
Eén zwaluw maakt nog geen lente.
Unu bona signo ne sufiĉas.

Kaj eble vi rekonas jenan malnovan verson:
Ĉiuj birdoj jam konstruis neston,
kial do nur ni prokrastas feston?

Kiel pliriĉigi sian vorttrezoron?
Flue retraduki ĉiujn nederlandajn tradukaĵojn.

TRADUKEKZERCOJ

Solvo de la antaŭa.

1) La homo estas la plej inteligenta el ĉiuj bestoj - kaj la plej malsaĝa. (Diogeno).
2) Eĉ la plej simpla homo estas ĉiam ankoraŭ ege komplikita/ kompleksa/malsimpla estaĵo. (Marie von Ebner).
3) La mortema homo similas aktoron (al aktoro), kiu neniam ekscias/sciiĝas, kiel la teatraĵo plue disvolviĝos, en kiu li dum tuta akto kunludis. (Ludwig Fulda).
4) La homo estas nek anĝelo nek besto, kaj la malfeliĉo volas, ke kiu volas ludi kiel anĝelo, prezentas la beston. (Blaise Pascal).
5) Ni tiom ŝatas troviĝi en la libera naturo, ĉar ĉi tiu havas nenian opinion pri ni. (Nietzsche). **6)** Se inter la morti-devaj / mortemaj homoj ekzistas io, kio estas ekstermenda kaj kion ĉiu estas devigata per ĉiaj leĝaj rimedoj malhelpi/ kontraŭi kaj helpi preventi, tio estas tutcerte/sen ia dubo la milito. (Erasmo).

Nova

1) Wanneer zegt men van iemand dat hij in de wolken is? Als hij opgetogen is.
2) Meeuwen zijn krachtig gebouwde, langvleugelige zwemvogels.
3) De grijze meeuw of 'kleine meeuw' komt bij rustig weer aan de kust voor, maar trekt bij naderend slecht weer het land in en geldt daarom als voorbode van zwaar weer.
4) 'Alles jubelt'. Alles slaakt vreugdekreten. Jubelend geeft men uiting aan zijn vreugde.
5) Door het leven dartelen is opgewekt en zonder zorgen door het leven gaan.
6) Een lange ziekte of een moeizame verhuizing kan iemand geheel uitputten.
7) De jonge knaap zwerft door de straten.
8) De vlucht der vogels raadplegen: bij de ouden een middel om de toekomst te voorspellen.

Emiel Van Damme
Albert I-straat 44, B. 1703 Schepdaal

WANNEER EEN TAAL STERFT ... EN WEER GEBOREN WORDT

Hebt u al van Alban Michael gehoord? Wellicht niet, en het is u vergeven. Deze man die aan de Canadese westkust woonde, stierf eerder dit jaar op 89-jarige leeftijd en deed in zijn leven niets wat bijzonder genoeg bleek om de Vlaamse pers te halen. Maar met hem stierf een cultuur, een volksstam, althans toch wat de taal betreft. Alban Michael was namelijk de laatste moedertaalspreker van het Nuchatlaht, een inheemse taal op het eiland Nootka, aan de Canadese kust. Over zijn verhaal zullen we niet verder uitweiden, u kunt het onder meer vinden op een artikel op de webstek van Times Colonist (1).

Spijtig genoeg zijn verhalen als deze niet uniek. Er sterft naar schatting om de twee weken een taal in de wereld. Dat wil zeggen, de laatste moedertaalspreker van die taal, die nog in staat is er een vlotte conversatie in te voeren zoals hij die van thuis uit heeft meegekregen. De voorbije jaren stierven onder andere ook het in taalkundig opzicht unieke vissersdialect van Cromarty in Schotland, het Chickasaw in de VS, het Bo in India (met naar schatting 65.000 jaar een van 's werelds oudste talen!), het Lijflands in Letland en het Cochincreools, ook in India. Er zijn er nog veel meer, maar van de meeste talen werd nooit iets opgetekend of is maar heel weinig bekend.

Nu moet hier wel bij gezegd worden: een aantal van deze talen wordt nog steeds gesproken. Jawel. Technisch bekeken is het namelijk redelijk moeilijk om de precieze "dood" van een taal te situeren, want dikwijls blijven er nog mensen over die de taal als tweede taal hebben geleerd, of er flarden van hebben meegekregen bij hun opvoeding zonder als echte moedertaalgebruiker beschouwd te kunnen worden. Een aantal talen die generaties lang "dood" waren, zijn zelfs weer tot leven gewekt, zoals het Cornisch in Cornwall (een Keltische taal verwant aan Welsh en Bretoens), het Nieuw-Hebreeuws in Israël (eeuwenlang slechts een ceremoniële taal, maar nu de moedertaal van enkele miljoenen mensen), en sedert enkele decennia zijn er "revival"-projecten met recent uitgestorven talen in bijvoorbeeld Australië, Nieuw-Zeeland, Amerika en elders (2). Als we de definitie van een "levende taal" beperken tot "een taal die door mensen als moedertaal wordt gebruikt in het dagelijks leven", blijkt dat het zeker niet onmogelijk is een taal weer tot leven te wekken. Eigenlijk is deze definitie nog eerder beperkt, want er kunnen perfect talen gebruikt worden als "lingua franca" zonder dat iemand ze als moedertaal heeft geleerd, en toch zou deze "lingua franca" perfect bruikbaar lijken voor de communicatie binnen een(internationale) gemeenschap. Lezers denken hier nu, hopelijk toch, spontaan aan Esperanto... Maar technisch gezien is dat niet helemaal juist, want Esperanto telt inmiddels al moedertaalsprekers. Zelfs met de heel strikte definitie van "levende taal" is Esperanto er inmiddels ook een geworden. Met deze beperkte definitie is er ook nog veel mogelijk. Van een aantal nu "dode" talen is genoeg bronmateriaal - soms zelfs geluidsopnames - overgebleven om die in de toekomst eventueel weer "herop te starten" indien een groep mensen daar interesse voor zou hebben. Het is dus perfect mogelijk dat een taal tijdelijk "inslaapt" om ooit weer aan een heropstanding te beginnen, als een groep mensen zou besluiten die taal te gaan gebruiken als huistaal. Het succes daarvan hangt wel af van een aantal belangrijke factoren.
De belangrijkste factor is wel dat er een gemeenschap van mensen moet zijn die zich betrokken genoeg voelen bij het culturele erfgoed van hun voorouders opdat ze een "dode" taal zouden beginnen te gebruiken. Voor hen is dat eigenlijk het beginnen te gebruiken van een nu vreemde taal. Het gaat hier immers vaak om mensen die al twee, drie of meer generaties hun taal verloren hebben en de dominante staatstaal zijn gaan gebruiken. Toch blijken ze zich nog steeds verwant te voelen met de identiteit en cultuur van de voorouders. Zo veel dat ze bereid zijn om in hun dagelijks leven weer een taal te gaan leren gebruiken die ze zelf eigenlijk nooit gebezigd hebben. Dat is bijvoorbeeld het geval met het Barngarla in Zuid-Australië, waar een kleine gemeenschap Aboriginals na enkele generaties geheel in het Engels geleefd te hebben besloot om de kinderen opnieuw Barngarla te leren. Workshops, avondcursussen en allerlei culturele activiteiten waarin de taal geoefend en gebruikt kan worden, zorgen voor een heropstanding van deze inheemse taal, op lokale schaal. Een sterk besef van de eigen historische identiteit speelt daarin een belangrijke rol. De gebruikers van deze "nieuwe" (oude) taal beschouwen zichzelf als rechtstreekse voortzetters van de verdwenen Barngarla-cultuur. Een belangrijk gegeven, want het is dit besef van eigenheid dat het succes van zulke taalprojecten doet staan of vallen. Zo is het, misschien helaas, weinig waarschijnlijk dat er in Europa nog zo'n heropstanding van dode talen kan gebeuren met eenzelfde succes als bijvoorbeeld het Cornisch. Want in zowat alle gevallen van uitgestorven talen zijn de betrokken gemeenschappen ook volledig opgegaan in een nieuwe grotere gemeenschap. Een heropstanding van het Gallisch bijvoorbeeld, de Keltische taal die tot tweeduizend jaar geleden gesproken werd in onze contreien en het noorden van Frankrijk, is heel onwaarschijnlijk. Er zijn immers geen "Galliërs" meer. Een Gallische oorsprong wordt wel geclaimd in de Franse nationale identiteit, maar die is inmiddels geabsorbeerd door die Franse identiteit, die zich in de eerste plaats als Latijns ziet en niet zozeer als Keltisch.
In Frankrijk ligt alleszins niemand te wachten op een heropstanding van het Gallisch, en in België evenmin (3), hoezeer ze ook een Gallische afkomst zouden claimen. Het Cornisch is eigenlijk een merkwaardig buitenbeentje in Europa, dat we wel nader kunnen bekijken.!

Waarom een taal sterft...

Maar het is belangrijk om dan eerst eens te kijken naar het hoe en waarom van het verdwijnen van een taal. De dode talen die men probeert tot leven te wekken, zijn immers niet zomaar verdwenen omdat men de taal plots beu was of niet mooi meer vond. Er speelden een heleboel factoren mee. Maatschappelijke, politieke, economische factoren. Zelfs religieuze factoren. Vaak verdwijnen talen omdat de gemeenschap die deze taal spreekt wordt opgeslorpt door een grotere staatsmacht die het gebied annexeert, al dan niet met geweld. Rechtstreekse genocide is de meest evidente manier om een taal te doen verdwijnen, maar dat is al bij al, gelukkig, eerder uitzonderlijk. In veel gevallen werden mensen simpelweg gedwongen om hun taal op te geven. In heel wat staten in Europa (en daarbuiten) was het in bepaalde periodes simpelweg verboden de taal te gebruiken in het openbare leven, soms zelfs in het gewone dagelijkse leven. Dat was vrij recent bijvoorbeeld nog het geval in het Spanje van Franco, waar talen als Baskisch en Catalaans simpelweg verboden werden op alle vlakken. Alleen thuis in gesloten kring kon men de taal nog gebruiken en best niet te opvallend. Zo'n rechtstreekse onderdrukking van een taal komt wel meer voor, maar is ook al bij al nog niet zo frequent als een andere manier, die veel succesvoller blijkt: de economische en staatkundige moord op een taal.

Demografisch en economisch overwicht van de "dominante" taal op de lokale minderheidstaal leidt gewoonlijk tot een staatkundig overwicht: de taal van de sterkste gemeenschap wordt dikwijls de officiële staatstaal. Wie de staatsmacht in handen heeft, bepaalt het taalbeleid. Veel van de Europese taalminderheden die bij de lezer mogelijk een belletje doen rinkelen, zijn kleine minderheden in de staten waartoe ze door de grillen van de geschiedenis zijn gaan "behoren": Welshmen, Bretoenen, Corsicanen, Catalanen, Lijflanders, Sami, Friezen enzovoort, stellen noch wat oppervlakte betreft noch wat bevolkingsaantal betreft veel voor in hun respectieve staten. Vergelijk de bevolking van Wales (3 miljoen) eens met het VK (64 miljoen), Bretoenen (3 miljoen) met Frankrijk (63 miljoen), Catalonië (7 miljoen) met Spanje (48 miljoen) en het contrast wordt duidelijk (de Vlaamse taalstrijd was in dat opzicht eigenlijk zeer uitzonderlijk). Met zulke cijfers is het duidelijk dat de kleine minderheden (4) onvermijdelijk in een ondergeschikte positie komen te staan. Tegen de demografische en politieke overmacht van de staatstaal kunnen ze moeilijk opboksen. Dat is ook het geval in een democratische staat, zeker als die sterk gecentraliseerd is zoals Frankrijk. Dan gaat het demografische overwicht nog harder doorwegen en kan elke poging om een ander taalbeleid te voeren simpelweg "weggestemd" worden. Het is dan ook niet verwonderlijk dat taalbewegingen vaak evolueren naar politieke bewegingen voor meer autonomie of zelfs onafhankelijkheid. Zo'n autonomie moet de taalgemeenschap de middelen geven om zichzelf in stand te kunnen houden, in eerste instantie door middel van eigen onderwijs en media. Dit was het eerste grote strijdpunt voor taalbewegingen in bijvoorbeeld Wales, Catalonië, Baskenland en Friesland.

Kan aan een staatkundige oorzaak van de achteruitgang van een taal nog iets verholpen worden, bijvoorbeeld met culturele of zelfs bestuurlijke autonomie, dan wordt het al een pak moeilijker om de economische oorzaken te verhelpen. Vaak zijn deze minderheden immers "perifere" gebieden, dat wil zeggen gebieden die aan de rand van of zelfs buiten het economische hart van een staat liggen. Economische tendensen die neigen naar meer centralisering, eerst in lokale steden en tegenwoordig in de grote hoofdsteden, zorgen voor een "leegloop" in de vaak landelijke gebieden waar streektalen nog gesproken worden. De meeste van deze talen worden immers vaak gebruikt in streken die economisch achtergesteld zijn - of correcter: streken die nog in oude economische takken zijn blijven steken (zoals de landbouw), waar het aantal jobs drastisch inkrimpt. Vanaf de negentiende eeuw zorgde de industrialisering voor een eerste grote migratiegolf van plattelandsbewoners naar de steden. Traditionele gemeenschappen verloren hun jonge generaties aan die steden, en daarmee vond er ook een verschuiving van het taalgebruik plaats. In eigen land is er zo een treffend voorbeeld met het Waals. Deze taal, aan het Frans verwant (maar er voor alle duidelijkheid geen dialect van), floreerde eeuwenlang als volks- en cultuurtaal, tot het industriële tijdperk een snelle verfransing veroorzaakte. Vandaag wordt Waals nog wel gesproken, maar voornamelijk door oudere generaties op het platteland. Soortgelijke bewegingen waren er in heel Europa. Na de Tweede Wereldoorlog brak het tijdperk van de globalisering aan, en kwam het economische zwaartepunt nog veel sterker in de grote hoofdsteden te liggen. Wie een baan zoekt moet vaak naar de stad, en daar is de staatstaal de dominante taal. De lokale huistaal is dan bijna geheel gereduceerd tot folklore, en mag af en toe voor de show nog eens opgevoerd worden in de nationale media, eerder als curiosum dan als volwaardig cultureel erfgoed. Het is dan ook niet te verwonderen dat jonge generaties massaal de taal van hun grootouders lieten vallen. Dit economische proces van uitsterven kan tijdelijk en licht afgeremd worden met culturele en bestuurlijke autonomie voor de lokale taalgemeenschappen, maar zonder economische slagkracht wordt het heel moeilijk om deze tendens een halt toe te roepen (5). Het is vooral deze economische evolutie die de doodsteek betekent voor honderden talen in de wereld.

...en weer tevoorschijn komt

Het is zoals gezegd heel uitzonderlijk voor Europa, maar er is wel degelijk een dode taal teruggekomen. Min of meer toch (6). In 1777 stierf een zekere Dorothy Pentreath, zij wordt beschouwd als de laatste moedertaalspreker van het Cornisch. Ruim een eeuw later was er nog een zekere John Davey, maar die kende maar een deel Cornisch. Echte zekerheid over wie wanneer nog vlot Cornisch sprak is er niet, maar 1777 wordt gemakshalve wel vaak als het jaar van de dood van het Cornisch beschouwd. Hoe dan ook, enkele generaties lang was de taal verdwenen uit het pantheon van "levende" talen, talen die door een groep mensen in de dagelijkse omgang gebruikt worden.

Cornwall was en is nu niet bepaald een belangrijke economische motor van het Verenigd Koninkrijk. Het gebied ligt in een uithoek van het Britse eiland, redelijk ver weg van de grote gebeurtenissen en trends. Het heeft wel een eigen, Keltische identiteit, verwant met Wales (en Bretagne), maar toch nog net wat anders. De relatieve isolatie van Cornwall was ironisch genoeg misschien juist een goede voedingsbodem om een "renaissance" van het Cornisch mogelijk te maken. Een cultuurbeweging die het Keltische karakter van Cornwall weer wil beklemtonen, zou eigenlijk ook geopteerd kunnen hebben om bij Wales aan te sluiten, zo niet administratief en bestuurlijk dan toch cultureel en taalkundig, want de Welshe taal is als Brits-Keltische taal vrij nauw verwant met het Cornisch, dat tot dezelfde tak behoort, en de taalbeweging is er een pak succesvoller (met meer dan een half miljoen sprekers!). Toch koos de Cornische beweging voor een terugkeer naar de lokale oorspronkelijke variant. Bronmateriaal was er immers voldoende voor zo'n eigen project, en de verschillen met Wales waren toch groot genoeg.

Een eerste grote impuls voor de heropstanding gebeurde in 1904 toen Henry Jenner een poging ondernam om een genormaliseerde taal op te stellen. Op dat moment waren er geen (moedertaal)sprekers meer. Jenner zette een beweging op gang die leidde tot enkele duizenden sprekers vandaag, maar een eenduidig en onverdeeld succes was het zeker niet. Want zoals dat vaak het geval is met projecten om tot een standaardtaal te komen, was er veel ruzie over de te volgen weg. Jenner baseerde zich op teksten uit het middeleeuwse Cornisch, anderen meenden echter dat de "nieuwe" taal moest voortbouwen op het zogenaamde Laatcornisch, uit het tijdperk van mevrouw Pentreath (achttiende eeuw), omdat dit de laatste "natuurlijke" fase was in de ontwikkeling van het Cornisch en dus niet genegeerd mocht worden. Critici meenden echter dat dit Laatcornisch niet "zuiver" genoeg meer was, en al te zeer door het Engels beïnvloed. Het gevolg is dat er nog honderd jaar lang verschillende schrijf- en spreekvarianten bestonden, wat het moeilijker maakt om de taal te promoten en gebruiken in de moderne media (7). Het zal nog duren tot 2008 vooraleer er een consensus is om van vier bestaande normen naar één over te stappen. Maar ondanks de discussies sloeg het project aan, en een dikke eeuw na het pionierswerk van Henry Jenner zijn er nu tientallen mensen die in het Cornisch werden opgevoed. Er zijn vandaag kinderen die de taal weer als moedertaal hebben.

Het nut van de taal - nut in economische zin dan - is vandaag uiteraard nog zeer beperkt. De bedrijfswereld zit niet te wachten op verplichtingen om de taal te gaan gebruiken (op bijvoorbeeld etiketten voor verkoopsproducten), en in de publieke administratie is de aanwezigheid zeer beperkt, dus aan een job helpt de taal je niet, zelfs niet als het je moedertaal is. Toch zet de taal inmiddels de eerste bescheiden stapjes in het publieke leven. In de Cornische stad Truro was er vorig jaar heel wat te doen om een tweetalig bord voor het politiebureau. Er kwam nogal wat kritiek op, want niet weinig mensen vinden dat Cornische gedoe een verkwisting van geld, maar de lokale besturen willen nu in heel Cornwall tweetalige borden. Het is nog veraf van de officiële tweetaligheid die bestaat bij de noorderburen in Wales, maar het is toch wel een heuse prestatie voor een taal die ooit als dood werd geklasseerd. Vandaag kent het Cornisch weer een eigen cultureel leven, met eigen radio- en televisieprogramma's, literatuur en poëzie, muziek (lang niet enkel traditionele volksmuziek), publicaties allerhande en een eigen eentalig tijdschrift, An Gannas, dat maandelijks verschijnt. Er valt hier overigens een opmerkelijke parallel te trekken met Esperanto: deze taal is dan weliswaar niet de voortzetting van een voorheen gestorven taal, maar kende een gelijkaardige start en de ontwikkeling van een relatief kleine maar wel bloeiende en enthousiaste beweging.

Cornisch is een uniek gegeven in Europa: een taal die uit de dood heropstaat. De kans is zeer klein dat zoiets nog eens zal gebeuren in de nabije toekomst. Maar er zijn wel heel wat voorbeelden van talen die op het punt stonden om uit te sterven en toch weer heropleefden. Bijvoorbeeld Catalaans, Bretoens, Welsh, Baskisch, Fries, Corsicaans, Sardisch… zijn talen die er op een bepaald moment zeer slecht voor stonden, maar toch een "renaissance" kenden via een actieve taalbeweging. Meestal loopt de geschiedenis daarvan vrij gelijk. Deze talen kenden ooit in de middeleeuwen een gouden tijdperk, om dan door wisselende omstandigheden in de verdrukking te komen. Tegen de negentiende eeuw zijn deze talen gereduceerd tot "patois", enkel gesproken door lagere klassen en op het platteland, zonder enig prestige. Maar in de negentiende eeuw staat er een beweging op van veelal geletterde mensen uit de middenklasse of de hogere klasse die de rijkdom van de streektalen

herontdekken en er onderzoek naar doen, teksten beginnen te verzamelen en zelf beginnen te schrijven. De eerste van die bewegingen van taalactivisten zijn literaire bewegingen, maar snel beginnen ze ook het ondersteunen en laten voortbestaan van die talen te promoten. Deze bewegingen begonnen allemaal als louter folkloristische cultuurbewegingen, om zeker van de vroege twintigste eeuw te evolueren naar echte taalbewegingen die voor de rechten van de sprekers opkomen. Zo kennen heel wat regionale talen vanaf de negentiende eeuw een heuse "renaissance" na een periode van enkele "donkere eeuwen". Een aantal van deze taalbewegingen heeft aanzienlijke successen kunnen boeken na een politieke strijd om autonomie en rechten, zoals het geval is met Catalaans, Welsh, Fries en Baskisch, die regionaal officiële talen geworden zijn, of het meest markante voorbeeld: het Ierse Gaelic, dat in principe zelfs de eerste taal van de republiek is geworden (al is de echte situatie van het Iers wel heel problematisch).

Toekomstperspectieven

Het kan soms opmerkelijk vreemd gaan met een taal. Grote, machtige talen kunnen in een tijdspanne van enkele generaties plots met uitsterven bedreigd raken. Ooit was Catalaans hoftaal voor een van Europa's grote koninkrijken, de kroon van Aragon, dat tot in Griekenland uitstrekte, maar na de Tweede Wereldoorlog leek het even of de taal gedoemd was om definitief te verdwijnen. Na een moeizame strijd veroverde de taal weer een plaatsje in het Europese talenlandschap, binnen wat we "categorie twee" kunnen noemen: geen staatstaal, maar wel regionaal een officiële taal. Dit voorbeeld en heel wat andere voorbeelden mogen een waarschuwing zijn dat we een taal niet zomaar als vanzelfsprekend mogen nemen. Neem ons eigen Nederlands: het voortbestaan ervan staat vandaag niet ter discussie aangezien er twee staten in Europa zijn die deze taal als staatstaal hebben aangenomen. Maar hoe zit het over honderd jaar, of over tweehonderd jaar? We weten uiteraard niet wat er de komende eeuwen nog allemaal zal gebeuren, sommige zaken vallen helaas helemaal buiten onze controle. Er zijn in de loop van de geschiedenis al heel wat grote rijken ten onder gegaan en daarmee hun cultuur en taal. De heel grote talen zoals Engels, Frans, Spaans, Russisch, Mandarijn of Arabisch hoeven niet direct te vrezen voor hun voortbestaan, maar naarmate de globalisering om zich heen grijpt, wordt het voor de "kleintjes" en zelfs ook voor de "middelgroten" (waar ons Nederlands toe behoort) alsmaar minder evident om zich te handhaven. Wie weet zijn er over drie eeuwen mensen die zich engageren om het uitgestorven Nederlands weer nieuw leven in te blazen, net als met het Cornisch moest gebeuren.

Naar schatting verdwijnt er om de twee weken een taal. Er zijn er momenteel nog een goede zesduizend, dus we kunnen wel even verder voor het begint op te vallen, maar het is ontegensprekelijk een culturele rijkdom van de mensheid die we aan het verliezen zijn. Je kunt de evolutie van talen natuurlijk niet tegenhouden, een taal bevriezen in een eeuwige zelfde staat druist in tegen het karakter van een "levende" mensengemeenschap. Maar met elke taal die verdwijnt gaat er wel een unieke blik op de wereld verloren, en daar mogen we af en toe weleens bij stilstaan. Er zijn vandaag heel wat taalbewegingen en taalactivisten in de wereld die in de schaduwen hard werk verrichten om heel wat stukjes rijkdom en cultureel erfgoed te beschermen, en eigenlijk verdienen ze wel meer aandacht. Wat zou onze wereld zijn zonder de rijkdom van zoveel talen en vensters op die wereld, anders dan een grijze eenheidsworst?

(1) http://www.timescolonist.com/news/local/jack-knox-a-silenced-tongue-the-last-nuchatlaht-speaker-dies-1.2201517

(2) Baanbrekend werk hierrond wordt onder meer verricht door het team rond de Nieuw-Zeelands-Israëlische professor Ghil'ad Zuckermann, die betrokken is bij een aantal "revivalistics"-projecten van Australische en Nieuw-Zeelandse aboriginalstammen.

(3) Zelfs al zou er een poging ondernomen worden om een volwaardig, bruikbaar Gallisch in het leven te roepen, zou dit een sterk geconstrueerde taal zijn, want de feitelijke bekende bronnen in het Gallisch zijn niet voldoende om een waarheidsgetrouwe reconstructie te maken. Niet dat dat op zich een bezwaar is, talen evolueren nu eenmaal en het Gallisch van vandaag zou er sowieso anders uitzien dan dat van de tijd van Ambiorix, zelfs al zou die zijn blijven voortbestaan.

(4) "Minderheid" is natuurlijk relatief: op het Europese vasteland kent het Catalaans ongeveer evenveel sprekers als het Portugees of het Zweeds en meer dan pakweg Deens of Fins.

(5) In een tijdperk van verstedelijking is de afwezigheid van een grote stad vaak problematisch. Steden zijn meer dan ooit de "avant-garde" van nationale cultuur geworden en geven daarmee ook het prestige aan een dominante taal. Regio's die nog over een of meerdere kleinere steden beschikken waar de streektaal wordt gesproken en nog enig prestige heeft, kunnen langer standhouden dan regio's die geheel landelijk zijn. De wisselwerking stad-platteland is heel belangrijk in de vorming van een taalgemeenschap.

(6) Vandaag zijn er weer enkele duizenden mensen die Cornisch kunnen spreken, maar ze gebruiken lang niet allemaal de taal in het dagelijkse leven.

(7) Dit probleem doet zich voor bij heel wat regionale talen in Europa. Zo hebben onder andere Waals, Occitaans, Galicisch en Asturisch verschillende "standaard"-versies met elk hun eigen aanhangers. Zoiets simpels als een website maken of vertalen wordt daarmee een probleem, terwijl de aanwezigheid op het internet vandaag juist een van de grootste troeven voor een taal is. Ook voor het maken en organiseren van cursussen, woordenboeken en leerboeken is dit een obstakel.

SPRAAKKUNST VAN ESPERANTO IN EEN NOTEDOP

De Poolse dokter Ludovicus L. Zamenhof (1859-1917) was er terecht van overtuigd dat een nationale taal voor internationaal gebruik te moeilijk is om door anderstaligen te worden geleerd, zodanig dat zij echt op gelijke voet kunnen spreken met moedertaalsprekers van die taal. Op weinige uitzonderingen na is dat werkelijk onmogelijk. Dat wordt mede onmogelijk gemaakt door de vele onregelmatigheden in de nationale talen, die evenveel vallen zijn voor vreemdelingen Bovendien zou de keuze van een nationale taal voor internationaal gebruik een enorm economisch voordeel zijn voor de moedertaalsprekers van die taal, die dan geen andere taal hoeven te leren, en onrechtvaardig zijn tegenover de sprekers van de andere talen, die wel die taal zouden moeten leren.
Daarom ontwierp hij een volledig regelmatige taal, die qua woordenschat vooral gebaseerd is op het Latijn en het Frans, dat toen de meest internationaal gesproken taal was. Zijn taal die hijzelf 'lingvo internacia' (internationale taal) noemde, kreeg al spoedig de naam Esperanto, naar de pseudoniem die hij in 1887gebruikte voor de publicatie van zijn taal. Natuurlijk heeft het Esperanto zich verder ontwikkeld zoals iedere andere taal en kan men zich in die taal even genuanceerd, maar wel veel gemakkelijker uitdrukken dan in de zogenaamde natuurlijke vreemde talen.

1. Alle zelfstandige naamwoorden gaan uit op –o: bv.: *libro (boek), domo (huis), foto (foto).*
2. Alle bijvoeglijke naamwoorden en voornaamwoorden gaan uit –a: bv.: *bela domo (een mooi huis), via libro (jouw, uw, jullie boek).*
3. Het meervoud van zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden en alle voornaamwoorden wordt gevormd door toevoeging van –j: bv.: *belaj domoj (mooie huizen), viaj libroj. (jouw, uw, jullie boeken).*
4. De accusatief (lijd.voowerp) van zelfstandige en bijvoeglijke naamwoorden en voornaamwoorden wordt gevormd door toevoeging –n: bv.: *Mi vidas belan domon (ik zie 'n mooi huis).*
4. Er is maar één lidwoord, het bepaalde lidwoord, dat onveranderlijk is: bv.: *la domo (het huis), la domoj (de huizen), la libro de Petro (het boek van Piet).*
5. Alle afgeleide bijwoorden eindigen op –e, bv.: *bele skribi, rapide kuri.*
6. Alle werkwoorden eindigen:
   a) in de infinitief op –i: bv. *skribi (schrijven), ami (beminnen);*
   b) in de tegenwoordige tijd op –as, bv.: *Mi skribas (ik schrijf), li kuras (hij loopt);*
   c) in de verleden tijd op –is, bv.: *vi diris (jij, u zei, jullie zeiden);*
   d) in de toekomende tijd op –os, bv.: *Ŝi skribos leteron (zij zal 'n brief schrijven);*
   e) in de voorwaardelijk wijs op –us, bv.: *Ŝi skribus (zij zou schrijven);*
   f) in de gebiedende en de aanvoegende wijs (na werkwoorden van wil) op –u: bv.: *skribu (schrijf), mi volas, ke vi skribu (ik wil dat u schrijft).*
7. De zinsbouw is vrij; voor een mededelende zin, is de bouw gewoonlijk: onderwerp, werkwoord, lijdend voorwerp, medewerkend voorwerp: bv. *Ŝi skribas leteron al sia amiko (Zij schrijft een brief aan haar vriend).*

Pieter Jan Doumen

WAAROM ESPERANTO LEREN?

Als voormalig taalleraar Frans en Engels, weet ik hoe moeilijk vreemde nationale talen zijn om te leren. Ook het Engels. Je hoeft maar te luisteren naar het Engels van de TV-presentatoren of van onze politici. Vooral de uitspraak van het Engels vormt een groot probleem: je moet immers van ieder woord de schijfwijze en de uitspraak leren, iets waaraan Ghandi zich ergerde.
Bovendien is het gebruik van een nationale taal als internationale taal een onrecht tegenover de sprekers van andere talen. Terwijl de Engelstaligen geen vreemde taal moeten leren op school - zij zijn daar in Engeland wettelijk ook niet toe verplicht - moeten alle andere volkeren dat wel doen! Volgens de Zwitserse econoom Dr. Prof. Grin verdienen en besparen de Engelstalige landen daardoor dertig miljard pond per jaar!
Daarom ontwierp de Poolse oogarts Ludovicus L. Zamenhof het Esperanto, een taal voor internationaal gebruik, die volledig regelmatig is. In 1887 gaf hij een boekje uit van slechts 40 bladzijden, waarin hij zijn taal voorstelde. De taal is vooral gebaseerd op het Latijn en het Frans en is ongetwijfeld de gemakkelijkste taal ter wereld. Naar schatting spreken zo 'n 10 miljoen mensen in de wereld die taal. Onlangs werd in Rijsel het jaarlijkse wereldcongres van de esperantisten gehouden met bijna 2700 deelnemers uit 81 landen. Alle aanwezigen spraken Esperanto met elkaar.
Het mirakel van die taal is dat een Engelsman, een Duitser, een Fransman, een Italiaan, een Vlaming en zelfs een Slaaf het wezenlijke van die taal kunnen begrijpen zonder voorafgaande studie. Het volstaat dat je weet dat de zelfstandige naamwoorden eindigen op –o, de bijvoeglijke naamwoorden op –a, de bijwoorden op –e, een infinitief op –i, de gebiedende wijs op –u, de tegenwoordige tijd op –as, de verleden tijd op –is, en toekomende tijd op –os, ongeacht de persoon.
Het tweede mirakel.is dat, wanneer men die taal leert, wat natuurlijk een zekere inspanning vraagt, de studie ervan een grote vreugde geeft, wegens het gemak waarmee men ze leert. De moeilijkheden die men daarbij ondervindt, zijn te wijten aan onze moedertaal en niet aan het Esperanto, dat een wonder is van logica: de spraakkunst bevat slechts 16 hoofdregels zonder uitzonderingen, wat een grote creativiteit toelaat en een gevoel van vrijheid geeft om zijn gedachten uit te drukken.
En tenslotte gebeurt het derde mirakel als men de taal gebruikt, als men zich schriftelijk of mondeling van de taal bedient tegenover personen van andere culturen. Men begrijpt elkaar zonder moeite. Terwijl je, als je Engels spreekt met een Engelsman, jezelf daardoor wegens je gebrekkige kennis van die taal in een minderwaardige positie plaatst, voelen alle sprekers van deze taal zich op gelijke hoogte geplaatst. Zij voelen zich als broers en zussen. Dat is het privilege van deze unieke, echt internationale taal, die in 1954, 1985 en 1993 door de UNESCO werd aanbevolen.

Pieter Jan Doumen

De wereld rond met PASPORTA SERVO

Pasporta Servo is een adressenlijst in de Esperanto-beweging, en is voor een aantal Esperantisten één van de redenen waarom ze Esperanto leerden. Deze jaarlijks uitgegeven adressenlijst van logies biedende Esperanto-sprekende mensen uit de hele wereld geeft Esperantisten het recht om als gast te verblijven in een woning op voorwaarde dat de gast daadwerkelijk Esperanto spreekt. Er zijn ruim 1.200 adressen in 80 à 90 landen die bezocht kunnen worden.

De gastgezinnen bepalen zelf hoeveel gasten èn overnachtingen ze accepteren, en ze kunnen in de lijst opmerkingen toevoegen in verband met hun interesses, wensen en speciale voorwaarden : bijvoorbeeld 'geen rokers', 'jongeren welkom' e.d. Zoals gevraagd communiceren gast en gastgezin in het Esperanto.

Het systeem van **Pasporta Servo** is vergelijkbaar met **CouchSurfing** en **Hospitality Club**, maar onderscheidt zich door het gebruik van de neutrale taal Esperanto.

Zie ook : www.pasportaservo.org

Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience

De bibliotheek voor Antwerpse geschiedenis, Nederlandse letterkunde en Vlaams cultureel erfgoed

Home Bibliotheek Collectie Nieuws Tentoonstellingen en activiteiten Over de Erfgoedbibliotheek Contact Nieuwsbrief

Vergroten

Renardo Vulpo : mezepoka bestepopeo. EHC 744655

Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience > Nieuws > Esperantobond schenkt deel collectie

Esperantobond schenkt deel collectie

Een deel van de bibliotheekcollectie van de Vlaamse Esperantobond krijgt een nieuw onderkomen in de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience.

De Vlaamse Esperantobond heeft in het Esperanto-huis in Antwerpen een bibliotheek met ongeveer 4.000 publicaties, vooral in het Esperanto. Een belangrijk thema in deze "Flandra Esperanto-Biblioteko" is de taalproblematiek. Daarnaast zijn er fictie en non-fictie titels, zowel origineel in het Esperanto als vertaald naar het Esperanto. Naar aanleiding van de verhuis van de bibliotheek naar de Lange Beeldekensstraat wordt een deel van deze collectie overgebracht naar de Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience. In de collectie van de Erfgoedbibliotheek zijn al meer dan 400 titels in het Esperanto te vinden. Door de schenking van de Esperantobond zal een belangrijke Esperantocollectie bewaard blijven en snel toegankelijk zijn voor geïnteresseerden en onderzoekers. Vanaf 2016 deponeert de Esperantobond ook telkens een exemplaar van haar nieuwe publicaties in de Erfgoedbibliotheek.

KBC

Handtekening(en) / Signature(s) / Unterschrift(en)

OVERSCHRIJVINGSOPDRACHT
ORDRE DE VIREMENT
ÜBERWEISUNGSAUFTRAG 02

...invulling met de hand, één HOOFDLETTER of cijfer in zwart (of blauw) per vakje
...complété à la [redacted] une seule MAJUSCULE ou un seul chiffre noir (ou bleu [redacted] case
...ein Ausfüllen mit der Hand ein GROSSBUCHSTABE oder [redacted] ahl in schwarz (oder blau) pro Feld

...ewenste uitvoeringsdatum in de toekomst / Date d'exécution souhaitée dans le futur / Gewünschtes Ausführungsdatum in der Zukunft

Bedrag / Montant / Betrag EUR CENT

...ekening opdrachtgever (IBAN) / ...ompte donneur d'ordre (IBAN) / ...onto des Auftraggebers (IBAN)

...aam en adres opdrachtgever / ...om et adresse donneur d'ordre / ...ame und Adresse des Auftraggebers

...ekening begunstigde (IBAN) / ...ompte bénéficiaire (IBAN) / ...onto des Begünstigten (IBAN): BE31 4025 5105 3155

...IC begunstigde / ...IC bénéficiaire / ...IC Begünstigten: KREDBEBB

...aam en adres begunstigde / ...om et adresse bénéficiaire / ...ame und Adresse des Begünstigten:
VLAAMSE ESPERANTOBOND VZW
FRANKRIJKLEI 140
BE 2000 ANTWERPEN

...ededeling / ...ommunication / ...itteilung: GIFT VANAF 40 EURO FISCAAL ATTEST

Walter en Flory (beiden 84) gehuwd tijdens feestelijke eucharistie

In de kapel Onze-Lieve-Vrouw Onbevlekt Ontvangen te Oostende had zondagavond 28 augustus 2016 het huwelijk plaats van Flory Witdoeckt en Walter Van den Kieboom, na ruim 50 jaar lief en leed gedeeld te hebben.

Een groot aantal Esperantisten woonde de plechtigheid bij !

Uw financiële steun is van harte welkom.

www.esperanto.be

CLUBPROGRAMMA'S

Tenzij anders vermeld zijn alle vergaderingen gratis en voor iedereen toegankelijk. Let wel dat de meeste activiteiten in het Esperanto plaatsvinden. Uiteraard zijn we steeds bereid geïnteresseerde bezoekers in het Nederlands te woord te staan.

ANTWERPEN – La Verda Stelo, Esperanto Antwerpen vzw
Alle programma's hebben plaats in het *Esperantohuis*,
Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen, in het clublokaal op de eerste verdieping.
16 - 19 september: deelname aan BeNeLux-congres in Lier.
23 september: Archeologische onderzoeken in Mesopotamië (B. Regis-Larue)
30 september: Geschiedenis van het transport (K. Dijkstra)
7 oktober: Verrassende reis (Frans Meul)
14 oktober: Risko-quiz (Eddy Van den Bosch)
21 oktober: Internet/computerprojecten van UEA, TEJO, Eo-beweging.
28 oktober: Universele schrijftaal BLISS (Lode Van de Velde)
http://esperanto-antwerpen.weebly.com/.

BRUSSEL - Fervojisto
Conversatiecursus - (ook niet-spoorwegmensen welkom). In het gebouw van het Centraal Station, Brussel, Cantersteen 10 - 1ste verdieping studio A
1ste & 3de woensdag van iedere maand telkens van 13.30 tot 15.30 uur

BRUSSEL – Esperantista Brusela Grupo
www.esperantobruselo.org
Vergaderplaats: Cultuurcentrum De Pianofabriek, Fortstraat 35, 1060 Sint-Gillis
Elke woensdag van 18 u.30 tot 20 u.00.
Vrijdag 30 september tot maandag 3 oktober : KoKoLoRES : *La renkontiĝo de ludemuloj* (Schwerte).
Maandag 10 oktober om 19 u.: *Babilemaj Spagetoj*.
Contact: Françoise Pellegrin

DILBEEK
Konversatieronde: meestal de eerste zaterdag van de maand in *Ontmoetingscen trum Westrand*, Kamerijkstraat 46, 1700 Dilbeek, van14 u. tot 16 u. in club 1. - Voor organisatorische redenen gelieve contact op te nemen met Lydia Buyst.
Meer informatie: Lydia Buyst 054 / 33 01 51; www.westrand.be.

GENT – La Progreso
http://www.esperanto/gent
Iedere *vierde vrijdag* van de maand is er een clubvergadering in ons lokaal *La Progreso*, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge. Aanvang om 20 u.
Inlichtingen bij Katja Lödör, tel. 09 / 230 16 77 of 09 / 221 10 02.
17 september van 11 tot 17 u. deelname Gentse Cultuurmarkt (Kouter)
23 sepember: Kleine fouten in DNA - Grote gevolgen (Itte Tytgat)
28 oktober: Leden vertellen over hun Esperanto-verlofbelevenissen.

KALMTHOUT- La Erikejo
http://users.telenet.be/La.Erikejo/index.htm
De bijeenkomsten hebben plaatsin het *Parochiecentrum Heide-Kalmthout*, Heidestatieplein 8, elke derde donderdag van de maand van 19.30 u. tot 21.30 u.

KORTRIJK- Koninklijke Esperantogroep La Konkordo
www.esperanto-kortrijk.info.
Maandelijkse bijeenkomst in *Erfgoedhuis*, zaal Lessius, eerste verdieping, O.L.Vrouwstraat 45, Kortrijk (tel. 056 / 27 74 24) elke vierde dinsdag van de maand van 19 u.30 tot 21 u.30. Indien de vierde dinsdag een feestdag is, dan op de derde dinsdag.
Contact via piet.glorieux@gmail.com en esperantokortrijk@hotmail.com

LEUVEN – Vespero 3000
http://www.esperanto.be/esperanto3000
De bijeenkomsten hebben elke tweede woensdag van de maand plaats in het *Cultureel Centrum. Romaanse Poort*, Brusselsestraat 63 , 3000 Leuven, vanaf 19 u.45; de lezingen beginnen om 20 u.
24 september : TALENFESTIVAL

OOSTENDE -La Konko
Gespreksnamiddag elke maandag 14.30 u. - 16.30 u in Ontmoetingscentrum De Boeie, Kerkstraat 35.
Gespreksavonden: maandagen 12 september en 10 oktober om 17 u.
Zaterdag 24 september om 14 u.: Cultuurmarkt in CC De Grote Post
Maandag 26 september om 17 u.: Informatie-avond over Esperanto
Maandag 24 oktober om 17 u.: Voordracht "De Eskimo's" (Cecile Deprez)

PEER -Limburga esperanto-Asocio
Bijeenkomsten elke 1° donderdag van 20 tot 22 u. in *CC 't Poorthuis*, Zuidervest.
Basiscursus : elke donderdag van 20 tot 22 u. tudssen oktober en mei.

TIENEN – La Hirundo
htttp://www.lahirundo.be
Info: Bert Boon, Merelhof 8, 3300 Tienen,tel.: 016 / 81 52 46,
bert.boon@skynet.be of post@lahirundo.be

VERDAJ SKOLTOJ
www.verdajskoltoj.net
informatie: Valère DOUMONT 0485/517552 info@verdajskoltoj.net

BRUGGE- Paco kaj Justeco
Informatie bij Heidi Goes, heidi.goes@gmail.com - tel.: 050 / 67 51 78

Nieuwe bijzondere collectie bij Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience

Op 30 mei ll. keurde de Antwerpse Gemeenteraad een **Samenwerkingsovereenkomst** goed tussen enerzijds *Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience* (EHC) en anderzijds de *Vlaamse Esperantobond vzw* (VEB). Daarbij staat deze laatste het grootste deel van haar boeken af aan de EHC om bewaard te blijven als bijzondere collectie onder de benaming "Flandra Esperanto-Biblioteko" en om onder de gebruikelijke voorwaarden ter beschikking gesteld te worden van wetenschappers en onderzoekers, naast de gewone geïnteresseerden.

Aanleiding van de overdracht is het nakend hersitueren van het Esperanto-huis van Frankrijklei 140 naar de Lange Beeldensstraat (*Tailors Armando*). De verhuis vindt plaats in de komende maanden. Door de voortaan kleinere behuizing is er minder ruimte voor een eigen omvangrijke bibliotheek. De VEB is evenwel van oordeel dat, dankzij de schenking aan EHC, een hoogstaand en meer divers lezerspubliek zal kunnen bereikt worden.

In deze nieuwe locatie hoopt de VEB ook, door **letterlijk en figuurlijk haar toegangsdrempel** te verlagen, binnenkort vlotter en frequenter voeling te krijgen met een verscheiden taalminnend publiek. Het zal ook voor ieder mogelijk zijn, er **zich documentatie en boeken aan te schaffen** en er een praatje te komen maken over Esperanto en de taalproblematiek in 't algemeen.

ISSN - 0772 - 540 afgiftekantoor Antwerpen X - erkenningsnummer P004200
Tweemaandelijks tijdschrift
p/a Vlaamse Esperantobond, Frankrijklei 140
2000 Antwerpen

bpost
PB-PP

Contactadressen in Nederland

http://www.esperanto-nederland.nl/ned/regionale-groepen.php

ALKMAAR
Marijke Lathouwers, Kruiszwin 1205, NL-1788 LE Julianadorp
tel. +31(0)223 643 781, alkmaro@ziggo.nl

EINDHOVEN
Jeannette Bosse, Veld. Montgomerylaan 361, NL-5612 BH Eindhoven
tel.+31(0)402 113 344, jeannette.bosse@tiscali.nl

FRIESLAND
Frisa Esperantista Rondo, Wiebren Akkerman, Westerein 14a,
NL-8571 GB Harich, tel.+31(0)514 602 272, wiebrenakkerman@hetnet.nl

GRONINGEN & DRENTE
Nelly Kiel-Klunder, G. Sterringastraat 60, NL-9728 VV Groningen
tel. +31(0)505 251 436, nrkielklunder@hotmail.com

HAARLEM
Corrie Kwantes, Marnixstraat 57, NL-2023 RB Haarlem
tel. +31(0)235 276 561

HELMOND
Toine Gremmen, Nassaustraat 3, NL-5707 HL Helmond
tel. +31(0)492 544 472, info@twangremmen.nl

NIJMEGEN
Klubo Zamenhof, Jan Bemelmans, Zwanenveld 2287,
NL-6538 PS Nijmegen, tel. +31(0)243 882 926

ROTTERDAM
Esperantoclub Merkurio, Atie van Zeist, Park Vossendijk 331,
NL-3192 XG Hoogvliet, tel. +31(0)104 161 449, moerbeek@gmail.com

Andere nuttige adressen

Vlaamse Esperantobond / Flandra Esperanto-Ligo
Frankrijklei, 140, B-2000 Antwerpen, tel. 03 234 34 00
info@fel.esperanto.be, www.esperanto.be

Vlaamse Esperanto Jongeren Vereniging / Flandra Esperanto Junulara Asocio p/a Frankrijklei 140, B-2000 Antwerpen. Tel.: 03 234 34 00
info@fel.esperanto.be

ILEI-Belgio (Esperanto leraars): Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, 8400 Oostende, tel.: 0486 36 23 65, marc.cuffez@telenet.be

Verdaj Skoltoj
ruelle de Thuin 20, B-6540 Lobbes, tel. 071 16 53 95 kaj 0485 517 552
info@verdajskoltoj.net, www.verdajskoltoj.net

Association pour l'Esperanto,
p/a Marcel Delforge, rue des Glacières 16, B6001 Charleroi (Marcinelle), tel. + fax: 071 43 14 13, mardelforge@brutele.be, http://esperanto-wallonie.be/

Belga Esperanto Fervojista Asocio (Spoorwegesperantisten),
Lucien De Sutter, Stockholmstraat 49 bus 2, 8400 Oostende,
tel. 059 50 18 25

Esperanto Nederland, secretaris, p/a Ineke Emmelkamp
Arubastraat 12, 9715 RW Groningen, tel. 050 571 88 42,
info@esperanto-info.nl

Hoofdkantoor van de Esperanto WereldVereniging/Centra Oficejo de UEA
Nieuwe Binnenweg 176, NL-3015 BJ Rotterdam,
tel.: 00 31 10 436 10 44, info@uea.org

Bestuursleden van FEL

Voorzitter:	Ivo Vercammen
Secretaris:	Nicky Janssen
Penningmeester:	Marc Cuffez
Bestuursleden:	Griet Symoens, Cyreen Knockaert, Eddy Van den Bosch, Henri Schutters

Contactadressen in Vlaanderen

ANTWERPEN
Esperanto-Antwerpen, p/a Frankrijklei 140, 2000 Antwerpen,
tel. 03 234 34 00, esperanto-antwerpen@esperanto.be
La Verda Stelo: Voorzitter : Ella Strug

BRUGGE
Paco kaj justeco, Heidi Goes, Assebroeklaan 2, 8310 Brugge,
tel. 050 67 51 78, heidi.goes@gmail.com

BRUSSEL
Françoise Pellegrin, Eiklaan 14, 1640 St-Genesius-Rode,
fransuaz@esperantobruselo.org, tel. +32 2 358 27 28
Ivo De Keyzer, sekretario@esperantobruselo.org

GENT
La Progreso, Katja Lödör, Peter Benoitlaan 117, 9050 Gentbrugge,
tel. 09 230 16 77, gent@esperanto.be

KALMTHOUT
La Erikejo, Mireille Smet-Storms, Douglaslaan 14, 2950 Kapellen,
tel.: 03 666 83 19, mireillestorms@hotmail.com

KORTRIJK
La Konkordo, Piet Glorieux, Pastoor Blanckestraat 8 bus 0201,
8610 Kortemark,
tel.: 051 62 39 28, piet.glorieux@gmail.com,
Jean-Pierre Allewaert, Tarwelaan 10, 8500 Kortrijk,
tel. 056 20 07 96, esperantokortrijk@hotmail.com

LEUVEN
Esperanto 3000, Roger Goris, Rue Ménadastraat 44, 1320 Hamme-Mille,
tel. 010 86 01 12, goris.r@skynet.be

LIMBURG
Limburgse Esperantovereniging
Henri Schutters, Panhovenstraat 10, 3930 Peer,
tel. 011 63 55 92, henri.schutters@skynet.be

DILBEEK
Lydia Buyst, tel. 054 33 01 51, lydia.buyst@scarlet.be

OOSTENDE
La Konko, Marc Cuffez, Elisabethlaan 295, 8400 Oostende,
tel. 0486 36 23 65, marc.cuffez@telenet.be

ROESELARE / TIELT zie **KORTRIJK**

TIENEN
La Hirundo <http://www.lahirundo.be> Info: Bert Boon,
Merelhof 8, 3300 Tienen, tel. en fax: 016 81 52 46, post@lahirundo.be
sekretario@esperantobruselo.org

TURNHOUT
Maria Dom, Tuinbouwstraat 14, 2300 Turnhout,
tel. 014 41 72 92, de.groot-dom@telenet.be

Met steun van de Vlaamse Gemeenschap: giften van minstens 40 euro zijn fiscaal aftrekbaar van belastbaar inkomen